

Wal

Läk de kɔc tɔk gup

Na ca gɔl nē lööm de wal men cī ke gāt yī nē akīm ku bīn ē ke rɔt beec nē tuaanydun de TB. Ke yī looi apuɔth tuaany de TB ee guɔp rac na kuc looi. TB ee jāäl abēn tē cīn ē ye nyיע yiək wəl wēn nyיעיע.

Kuēny ē cök

Apuɔth ba wəl cī ke gāt yīn ya lööm. Ku na ye wal kuɔc lööm kē ka aaci lēu bīk luui, ku ril tuaanydu yic nē bēc.

Na yuic bī ciēn kē rac kē bēc de TB aba dhiil ē kuēny ē cök. Luelde ee ba wal ya lööm akīim tō thīn ka kɔc kök luui pan akīim. Nē kē lēu bī akīm yīn dhuɔk wēt ca thiēc nē bēcdu yic nē tuaany de TB. Ku kaa lēu bīk ɣān tɔk nyic nē bēcic, ku juiirkē ba akīim tīŋ.

Na gɔl lööm de wal cök lɔ tueŋ, ke yī duŋē kääc agut ba akīmdun de tuaany de TB yīn ɣɔk an kääcē (na cɔk aayen nyic yīn rɔt ke yī cī pial), ee duŋ bī tuaany de TB bēer dhuk ciēn.

Yeŋu yan ē welkē lööm?

- Ee bī ciēn tuaany de TB beer tō
- Ee bī ciēn tēdō beer yen tō thīn ku bī rɔt bēer jɔt yen TB, ku
- Ee bī ciēn lɔ tueŋdō bī yen rɔt bēer tək piny yen TB.

Ye wäl ŋu ye lööm tē bec yīn nē TB?

Wəl ye lööm aköl aköl tē bec yīn nē TB ee ya antibaiyotik ye cɔl Ayithonaidhid, Ripampikin, Payardhinamid ku Ethambutol. Kek aaye gāt yīn aköl aköl ka 3 nē wiikic.

Kek ē welkē aabake ya lööm tē cīt tē cī akīmdu ke gāt yīn thīn ku abī ya pēi keedhetem. Aaye kɔc lik kek aaye bēcden ē ke yet nē run ka 2.

Yīn alimku ba akīim cɔk anyic kē pēn yīn bēn pan akīim de TB, ku tək akīim alēu bī yīn lɔ tīŋ baai, (na nɔŋ tēdō cīn ē yī cɔl thīn). Nē akölkun ke wal kē Ok aabī ajuēerdō luōi yīn.

Yenü yin wel juëc kök lööm atök ke ke?

Wel ke TB aaye antibaiyotik. Ku ka ye luuī nē kuēr juëc bik baktiiria de TB nök. Baktiiria de TB ee lo amääth ke thou ku ke wēt cīn ē wel kök mat thīn nē tē cīt tēnē pēi kaadhetem bik baktiiria nök.

Na ye wal lööm ē ke tekke yic, kē baktiiria de TB alɔ tuen̄ ke dar wal. Nē Australia, ee cin koor de kɔc yen anɔŋ TB ye wel ke TB ye ke lööm daar. Ku na nyic yen kē cīt ē kēnē kē antibaiyotik ril alēu bī gam ku bēc alēu bī kaam bēr yic nyaai.

Thön ē nhom tē yin wel ke bēc de TB lööm?

Wel kec ku kā wēn arɛɛm ku juëi tekic aaye wuöc ke wal. Dēk de kā kec ka kā wēn ye arɛɛm ku juëi tekic ke yī lööm wel ke TB ka lo bakdō yiëk tuaany, ku rɛckē guöpdu. Aye thön yin ba kā kec puöl nē kaam beec yin rɔt.

Apuoth ba nyic nē kaam beec ē yin tɛk kē riɛmdun ē thēk abī bēnde wuöc thok. ku Yenē ka lēk ē diäär bik cuök go liac nē kaam beec yen rɔt nē TB. Rēëc de wel ke cuök dhiëth aaye antibaiyotik ke thany piny nē luɔi, ku looikē wɛlke cuök dhiëth ke ke cī luī. Aye lēk diäär wēn beec röt nē TB na nɔŋdō kē yen lööm nē nyinde wēl ē cuök dhiëth yic. Kē ba looi nē cuök dhiëth yic abī akimdu jam yic ke yī.

Na ca liac ka ye ŋuut nē luɛɛth ke yī lēk ē akimdu de pan akim de TB ku duŋ ē kɔn gāau. Tɛk bī wel ye lööm waaric.

Kā yenē ke riɛmdu them tɛk aabī ke thiëc ku bī ke tīŋ tɛk nɔŋ bak nɔŋ tuaany. Ka bī akimdu juiir tēnē yin.

Luuɔi de Wal

Ee tōŋ ē kā puoth ba Akim de TB cɔk anyic wel kök ye lööm, ka yin ya wel kök yin ē ke rɔt beec ku buk ke them lon wuöc kek kekē wel kök nē bēc de TB yic.

Tē cīn dek nē wel ke TB ke yī duŋē antacid nɔŋic alɛmonniom cɔl Gabithon lööm ke thää kaarou kēn thök. Methadon ee wēl ku ke wuöc ke wel ke TB. Ku wel kök yen ē ke daibëtith beec aya, Aduany, HIV, mun ka tuaany de puöu. Na bec yin rɔt nē tōŋ de kek ē kēkkē ka puoth ba lēk akimdu de TB.

Lēu ba wal ya lööm kadī?

Wal aaye luuī apuoth tē ye yin ke lööm kedhiɛ nē thā tök ŋoot tuen̄, ka thök de thää kaarou nē ciëm ke piu atök. Ku nyic apuoth nē yī nhom ba wal ya lööm aköl aköl nē thäden.

Kɔc tök gup nɔŋ yiëc, aabī wal lööm ke miëth (abiëk rilköu). Na nyic yiëc ke ril ke yī lēkē akimdu.

Na nɔŋ kē riilic cie yin wal ye lööm ke yī jamic kek aakīim nadō ke ye akim de TB.

Të ye dac tök të lööm yïn wəl ke TB

Kɔc kedhiε ye rɔt beec në wəl ke TB tɛk nɔŋ ɣän ye tök tɔŋ kɔc kɔk në wët ë wal. Na ye rɔt yök ë kayiε, kë them ba dac lëk akïim ku kuat akim tɔ Pan akim de TB.

Na ye nyic ke cien ë tēdundhiε, ka ye tɪŋ ke yï cï puɔl guɔp, kë them ba jaamic kek akïimdun de TB. Thiεc kɔc ë pan akïim na cɔk ayen cï thä thök, ke yï lɔɔr tēnë kɔc cï lëu bïk tïit pan akim thiök ke yï ku nyuɔthë athördun de wəl ke TB.

Xän kɔk aalëu bïk tuaany ku ka cie të tök aacit kāk:

- Pöth ë guɔp ku ayiel
- Alääm ë puɔu ku ciën puɔu ciëm
- Dël ku nyiïn aaye naŋ cïn mayen
- Dëkdit arëet
- Daai ë mërmër ë cït cï ye tɪŋ apuɔth
- Wuöc de thëk ë riem thook
- Yiēc
- Arεem de yom thook
- Alïir, aɣaarnhom ku arεem de luci
- Cïin ë guɔp

Kɔc becke në TB aayee cït ke nyinken ku atuöör ku lac aaye ke dac yök ke ke ye mayör, ku yekë nyin dac lɔ niet ku ka cie ya kantha.

Jaamë kek Akïimdun de Pan Akim de TB të nɔŋ yen kë tul në tuaanyduic.